

Att samla Sverige Ringtyp 1872 - 1899

© Frimärks-Netto, Mikael Carlsson

Inledning

Ringtyp samlas oftast efter nyanser. Tryckfärgen blandades manuellt på tryckeriet inför varje tryckning vilket resulterade i mer eller mindre tydliga färgnyanser, som upptas i litteratur som t.ex. Facit Classic Special. Nyanserna har ofta även andra egenheter vad gäller papper och tryckets utseende. Om man lär sig att studera detta får man en bredare och djupare förståelse och kunskap av nyanser och tryckleveranser. Samtliga Ringtyp är tryckta i en cylinderpress.

Denna guide i serien "Att samla Sverige" innehåller grundläggande information om tryckplåtarna, tryckningen samt en kort beskrivning av respektive valör.

12 olika valörer samt två provisorier ingår i utgåvan Ringtyp. I slutet av 1871 vann Bagge upphandlingen för både produktionen av tryckplåtar och själva tryckningen, i konkurrens med bland andra *Schlachter & Seedorf*. Layouten av de kursrerande valörerna 3, 5, 12, 20, 24, 30 och 50 öre ändrades till Ringtyp. Två nya valörer infördes: 6 öre för trycksaker och den tvåfärgade 1 riksdalern för paket. I december 1876 infördes valören 4 öre för det sänkta portot för inrikes trycksaker. År 1878 ersattes 1 riksdaler av 1 krona. Utgåvans tolfte och sista valör, 2 öre, utgavs i augusti 1891 för det nya portot för lokala trycksaker.

Schlachter & Seedorf essay

Mikael Carlsson, Helsingborg 2026-05-06

2 öre
1891 - 1892

3 öre
1872 - 1891

4 öre
1876 - 1892

5 öre
1872 - 1890

6 öre
1872 - 1891

12 öre
1872 - 1884

10 på 12 öre
1891

20 öre
1872 - 1890

24 öre
1872 - 1884

10 på 24 öre
1891

30 öre
1872 - 1891

50 öre
1872 - 1891

1 riksdaler
1872 - 1877

1 krona
1878 - 1899

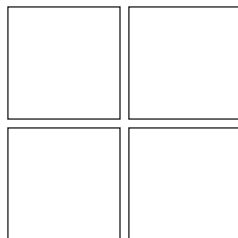
Tryckplåtar

Alla märken trycktes i ark om 100 märken. De första plåtarna som framställdes för de åtta öre-valörerna 1872 bestod av en övre och undre halva med 50 märkesbilder. Därefter var alla, utom 2 och 4 öre, sammansatta av fyra kvartsplåtar med vardera 25 märkesbilder som skruvades upp på en träplatta. Skruvarna lämnade ibland spår i form av skruvavskav på märkenas hörn eller avtryck i marginalen mellan fyra märken.

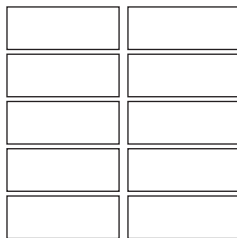
1 riksdaler och 1 krona trycktes med två plåtar. De bestod av 10 stycken 10-block för den bruna och 25 stycken 4-block för den blå färgen.

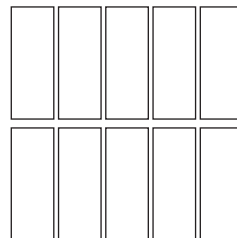
1872 års plåtar
2 plåthalvor

Senare plåtar
4 kvartsplåtar

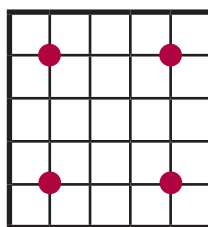

4 öre plåtarna
liggande 10-block

2 öre plåtarna
stående 10-block

För samtliga plåtar som bestod av 4 kvartsplåtar användes en identisk placering av 4 skruvar för att fästa dem i en solid träplatta. Spår av dessa kan ibland ses vid de tryckta frimärkenas hörn. Skruvavskav som är den vanligaste varianten, har skavt av en bit av märkesbildens hörn. Skruvavtryck har lämnat en färgfläck utanför hörnet, när skruven inte var fullt nerskruvad.

Skruvarnas placering i
respektive kvartsplåt

Skruvavskav och skruvavtryck

Avståndet mellan märkesbilderna inom kvartsplåtarna är ganska konstant ca 4,4 mm i höjded och ca 4 mm i sidled på alla valörer. Men mellan kvartsplåtarna uppstod normalt ett större avstånd, som 4-stripen nedan med över 5 mm mellan de två första märkesbilderna. Detta är väldigt användbart när man ska placera en enhet i arket.

Utmed kvartsplåtarnas ytterkanter kan man framför allt på tandning 13 valörerna 6, 12 och 24 öre se färgade ojämna linjer. Dessa kommer från tunna stabiliseringsremсор (regletter) som skulle hålla plåten på plats.

5 mm mittspalt

4 mm normalt avstånd inom kvartsplåt

Färglinje i övre marginalen
och skruvavskav, pos 10

4-strip med "bred mittspalt" mellan de två första märkena.

Papper

Det handgjorda pappret från Tumba pappersbruk, som användes från 1872 fram till början av 1886, hade ett kontrolltecken (vattenmärke) i de fyra hörnen.

Sällsynt blev arken så pass felplacerade att delar av vattenmärke hamnade innanför tandningen.

Tandning 14 perioden har två typer av papper, som skiljs genom UV-ljus. Det första gulaktiga som var kvar sedan Vapentyp och Liggande Lejon varierar något i tjocklek och kan i vissa fall vara tunt/genomlysande. Detta gulaktiga papper användes till de första tryckleveranserna och nyanserna av samtliga 9 valörer 1872. Därefter är pappret mer eller mindre rent vitt i varierande tjocklek.

Tandning 13 perioden har flera papperstyper. Först användes samma typ av vita papper som för tandning 14. Under 1882-1883 användes ett renare vitt och hårt papper. Därefter kom en pappersleverans som var mjuk vilken inte lämpade sig och blev efterglättad, tunnare och ibland genomlysande. Men även detta papper var undermåligt, enligt Bagge.

Marginalvattenmärke på ett tryckt frimärke är sällsynt

Posthorn perioden kännetecknas av det tyska maskingjorda pappret som Bagges tryckeri nu själva importerade från Tyskland. Som kontroll trycktes blå posthorn på baksidan av Postverket, ett för varje märke. Samt i arkmarginalen större posthorn och ett löpande kontrollnummer, allt i samma blå färg. Om arken placerades fel uppstod förskjutna kontrolltecken.

*Del av två posthorn
höjlded på 30 öre*

*Halvt posthorn
sidled på 5 öre från kantposition*

*Marginalposthorn
1 krona position 91*

Pappersveck kunde uppstå eftersom arken fuktades lätt innan tryckningen. Större veck som lämnat otryckta delar i märkesbilden, när de vikts ut är ovanligare, normalt är dessa från arkets ytterkanter. Om de veks ut efter tandningen uppstod även en förskjutning i tandningen.

*Lodrätt pappersveck
Utvikt före tandningen*

*Lodrätt pappersveck
Utvikt efter tandningen*

*Vågrätt pappersveck
Utvikt efter tandningen*

*Två pappersveck
Utvikta efter tandningen*

2 öre

Valören tillkom som en tillfällig lösning i väntan på att tryckplåtarna för Tvåfärgad Siffertyp skulle bli klara. Första reversalen på 8000 ark lämnades till Bagge 16.6.1891. De färdiga arken överlämnades vid tre dagar 4, 6, och 7.7.1891 med totalt 7485 ark samt 3 otandade normalark och därtill 512 ark i makulatur. Därefter följde två ytterligare leveranser av valören, leverans 2 med 8100 ark 25.7.1891 och leverans 3 med 4226 ark 21.3.1892.

Leverans	Datum	Plåt	Antal ark
1A	04.07.1891	1	3000
1B	06.07.1891	1	2400
1C	07.07.1891	1	2085
2	25.07.1891	1	8100
3	21.03.1892	2	4226

När leverans 1 fullgjordes 7.7.1891 överlämnades även 3 normalark (normalprover) som var identiska med de kurserande frimärken fränsett att de inte hade tandats. Inför den första tryckningen gjordes även färgprover. Bland annat i en färg som är snarlik normalproven men tryckt på papper utan posthorn.

Färgprov position 8 plåt 1
gulaktigt orange nyans
ogummerat papper utan posthorn

Normalprov position 51 plåt 1
orange nyans
gummerat papper med posthorn

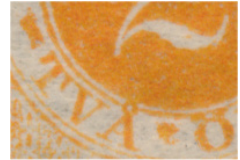
Tryckplåtens bestod av 10 st 10-block i stående format vars ursprung var ett retuscherat 10-block av 24 öre.

Två plåtar kom att användas, den första känns igen genom grundtypsfelet "punkt framför F". I plåt 2 är punkten bortretuscherad.

I och kring valörcirkeln vilken sammanfogats med resten i original 10-blocket finns många mindre plåtfel.

Plåt 1
Pos 84

Plåt 2
Pos 65

Den totala upplagan på 19811 ark är tämligen jämnt fördelad på de tre nyanserna som alla förekommer i samtliga av de tre leveranserna. Ca 6600 ark av varje nyans. Ett gult eller rött inslag i den orange färgen samt färgstyrkan skiljer dem åt.

a
gulaktigt orange 5-4

a
orange 6-5

a
rödaktigt orange 7-6

3 öre

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	8	97 000
Tand 13	1877 - 1885	8	198 000
Posthorn	1887 - 1891	3	14 645

Valörens huvudsakliga syfte fram till 31.12.1882 var på lokalbrev. Därefter fanns inget egentligt syfte för valören förutom i kombination med andra valörer och upplagorna minskade.

Som för övriga valörer användes flera plåtar under årens lopp, totalt ska 8 plåtar ha använts. Den sista plåten användes från 1885 fram till den sista tryckningen 26.11.1891.

3 normalark (normalprov) överlämnades 12.4.1879, de är d-nyanser.

Normalprov

5 mm mittspalt

4 mm avstånd inom kvartsplåt

pos 5
rambrott

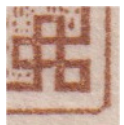
pos 8
rambrott

pos 15
skruvavskav

pos 35
rambrott

pos 36
skruvavskav

Pos 5-8 - 15-18 - 25-28 - 35-38 - 45-48 i plåt 8.

5 mm bred mittspalt mellan 3:e och 4:e kvartsplåten. Posthorn nyans c i 19-block, största kända stämplade enheten.

4 öre

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1876 - 1877	3	11 009
Tand 13	1878 - 1886	9	212 143
Posthorn	1886 - 1892	5	234 364

Plåt	Använd År	Tand 14	Tand 13	Posthorn
1	1876 - 1880	a		
2	1881 - 1882		a - c	
3	1883 - 1885		c - e	
4	1886 - 1891			a - e
5	1891 - 1892			d - e

Valören 4 öre utgavs i december 1876. I april 1886 kom första lev på posthorn papper.

Eftersom valören tillkom betydligt senare än de tidigare åtta öresvalörerna användes en ny metod för framställningen av en tryckplåt. 10 stycken 10-block sattes samman till en tryckplåt för 100 märken, därav finns 10 grundtyper (GT) för valören 4 öre.

Även skruvarna som fäste 10-blocken i träplattan fick en annan placering jämfört med övriga valörer, 20 i stället för 16 skruvar användes.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

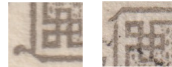
Ett 10-block med 10 GT

GT 7

GT 8

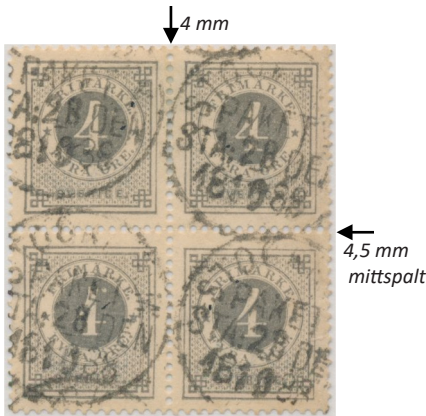

Skruvavskav

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

Skruvarnas placering

Mellan 10-blocken uppstod normalt ett avstånd som är bredare än inom 10-blocken, **mittspalter**. Tydligast skillnad syns på de lodräta mittspalterna som uppstod mitt i arket.

Vågrät mittspalt

Lodrät mittspalt

fläck mellan * och F
vit fläck öv hörn, plåt 1

fläck mellan * och F
utan vit fläck öv hörn, plåt 2

kraftig ram och rambrott
pos 2 i plåt 4 eller 5

5 öre

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	8	25 938
Tand 13	1877 - 1886	13	179 102
Posthorn	1886 - 1890	5	285 742

Plåt	Använd År	Tand 14	Tand 13	Posthorn
1	1872 - 1877	a-h		
2	1877 - 1882		a - e	
3	1882 - 1887		f - k	a - b
4	1887 - 1890			c - e

Ett ark från plåt 3 kan ses på Postmuseums hemsida, vilket gör det enklare att bestämma positioner och skilja dessa från plåt 2 och 4.

Plåt 3 användes från år 1882 fram till de första upplagorna på posthorn papper 1886-1887. Därefter användes plåt 4 för resterande tryckningar på posthornpappret, där den sista är daterad 14.11.1890.

Pos 81 i plåt 3
Posthorn nyans b

Position 91
plåt 4

Tandning 14
nyans a

Tandning 14
nyans b

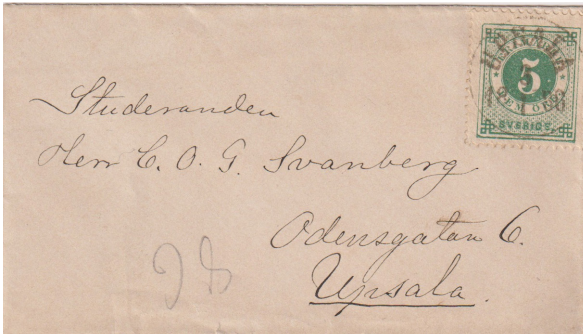
Tandning 14
nyans c

Tandning 14
nyans d

Tandning 14
nyans e

Från 1872 användes valören endast i kombination med andra valörer.

Från 1.1.1885 var portot för inrikes brevkort och lokalbrev 5 öre. Under hela perioden användes valören ofta på postanvisningar.

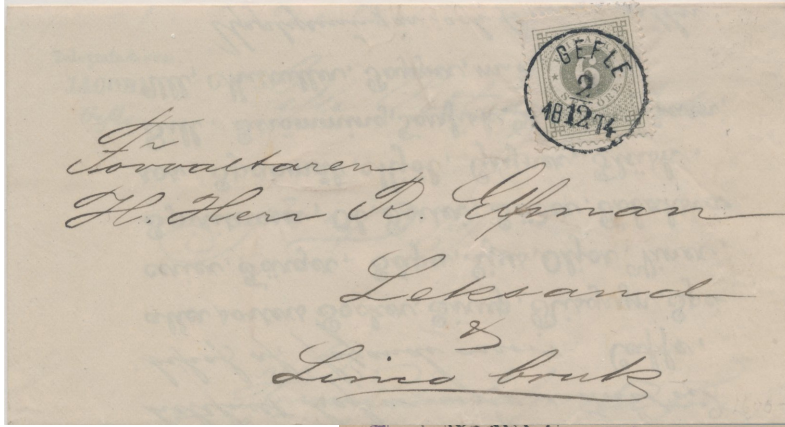

6 öre

Valören ingick inte i tidigare utgåvan, Vapentyp och Liggande Lejon. Den behövdes för inrikes trycksaker där portot varit 6 öre sedan 1865.

1.1.1877 - 31.12.1884 var huvudsakliga syftet på inrikes brevkort. Efter detta hade valören inget egentligt syfte utöver att användas tillsammans med andra valörer.

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	11	55 765
Tand 13	1877 - 1884	11	131 681
Posthorn	1888 - 1891	3	8 569

6 öre inrikes trycksak
1:a vk max 12 ort
1.1.1873 - 31.12.1876
Tandning 14 nyans g

6 öre inrikes brevkort 1.1.1877 -
31.12.1884
Tandning 13 nyans c

Text och ram på brevkorten trycktes ofta i samma färg som Postverkets kort med valörstämpel.

Lila 1877-1884 och grönt från 1885 då portot sänktes till 5 öre.

Leverans 7 (30.5.1874) och 8 (25.8.1874) trycktes med ej färgbäständig färgblandning vilken förändrades till olika grå nyanser. Alla tre nyanserna förekommer avstämplade innan leverans 8.

Tandning 14
nyans f

Tandning 14
nyans f

Tandning 14
nyans g

Tandning 14
nyans g

Tandning 14
nyans h

6 öre

Första plåten bestod av två delar (plåthalvor), en övre och en undre, där inga skruvar användes. De efterföljande plåtarna (2 eller 3 till antalet), bestod av fyra delar (kvartsplåtar) som skruvades upp på en träplatta. Från dessa finns spår som skruvavskav på hörnen. Färglinjer från arkets översta rad kan ses från tandning 14 nyans d och fram till tidiga tandning 13, men troligen kommer de från två olika plåtar. När grundmärkena för Landstormen trycktes användes originalplåtar från Ringtyp. För 6 öre var det plåt 1 som kom till användning, samma plåtfel finns därför på både tandning

14 och Landstorm.

Till höger ses position 7 i plåt 1 med detaljbild från tandning 14 och Landstorm.

Färglinje i övre marginalen
tandning 14 nyans j och tandning 13 nyans a

Position 7 i plåt 1
tandning 14 nyans k

Den sista plåten användes till tryckningen 1883-1891 och här finns flera konstanta tydliga spår av skruvarna i form av skruvavskav på hörnen. Av konstanta skruvavtryck finns däremot endast ett svagt på hela plåten, mellan position 31 och 32.

Skruvavtryck

Pos 21-22 och 31-32 skruvavtryck mellan pos 31-32
från den sista plåten, tandning 13 nyans j

Position 46 i den sista plåten.

Detaljbild av nedre ramlinjen på position 46 i den sista
plåten som användes 1883-1891.

12-block pos 16-18, 26-28, 36-38, 46-48
från den sista plåten, posthorn b-nyans

12 öre

1.1.1885 sänktes inrikes portot i 1:a viktklassen från 12 till 10 öre. Därefter hade valören inget egentligt syfte mer än som kompletteringsvalör. Sista leveransen fullgjordes 17.11.1884.

1889 övertrycktes restupplagan med ny valör.

Totalt användes 20 olika tryckplåtar för valören 12 öre. Första plåten användes fram till 1874 och bestod av två delar (plåthalvor), en övre och en under, där inga skruvar användes. Från den första plåten finns inga positioner med kända plåte, men matristyperna kan ses.

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	16	728 000
Tand 13	1877 - 1884	8	1 650 000
Påtryck	1889	2	19 570

pos 1/51	pos 2/52	pos 3/53 MT1	pos 4/54	pos 5/55	pos 6/56 MT2	pos 7/57 MT3	pos 8/58	pos 9/59 MT4	pos 10/60
pos 11/61	pos 12/62	pos 13/63	pos 14/64	pos 15/65 MT5	pos 16/66	pos 17/67	pos 18/68	pos 19/69	pos 20/70
pos 21/71	pos 22/72 MT6	pos 23/73	pos 24/74	pos 25/75	pos 26/76	pos 27/77	pos 28/78 MT7	pos 29/79	pos 30/80
pos 31/81	pos 32/82 MT7	pos 33/83	pos 34/84	pos 35/85	pos 36/86	pos 37/87 (MT2)	pos 38/88	pos 39/89	pos 40/90
pos 41/91 MT5	pos 42/92	pos 43/93	pos 44/94	pos 45/95 MT8	pos 46/96 MT9	pos 47/97	pos 48/98	pos 49/99	pos 90/ 100

A-plåt (halvplåt) bestående av 50 märkesbilder.

Två sådana utgjorde övre respektive nedre halvan i den första tryckplåten.

○ Skruvarna hade identisk placering i alla kvartsplåtarna.

pos 1/51	pos 2/52	pos 3/53 MT1	pos 4/54	pos 5/55
pos 11/61	pos 12/62	pos 13/63	pos 14/64	pos 15/65 MT5
pos 21/71	pos 22/72 MT6	pos 23/73	pos 24/74	pos 25/75
pos 31/81	pos 32/82 MT7	pos 33/83	pos 34/84	pos 35/85
pos 41/91 MT5	pos 42/92	pos 43/93	pos 44/94	pos 45/95 MT8

B-plåt (kvartsplåt) med 25 märkesbilder, den vänstra halvan av en A-plåt.

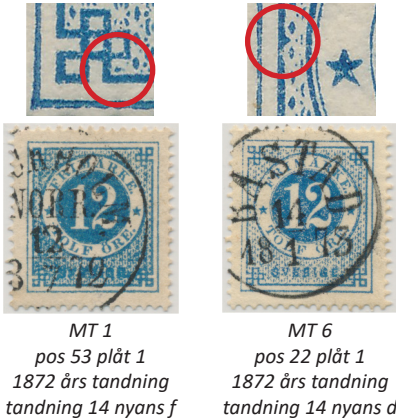
B plåt	C plåt
B plåt	C plåt

En tryckplåt med 4 kvartsplåtar

pos 6/56 MT2	pos 7/57 MT3	pos 8/58	pos 9/59 MT4	pos 10/60
pos 16/66	pos 17/67	pos 18/68	pos 19/69	pos 20/70
pos 26/76	pos 27/77	pos 28/78 MT7	pos 29/79	pos 30/80
pos 36/86	pos 37/87 (MT2)	pos 38/88	pos 39/89	pos 40/90
pos 46/96 MT9	pos 47/97	pos 48/98	pos 49/99	pos 50/100

C-plåt (kvartsplåt) med 25 märkesbilder, den högra halvan av en A-plåt.

Ett antal konstanta fel som härstammar från originalmatrisen återkommer i samtliga tryckplåtar. Eftersom de inte återkommer i ett regelbundet mönster i kvartsplåtarna betecknas de matristyper (MT) och inte grundtyper vilka återkommer i samma position i varje kvartsplåt. MT 7 fanns på två platser i den ursprungliga A-matrisen som delades till B- och C-matriser. I kvartsplåtarna har MT 7 olika positioner beroende på om kvartsplåten är en B- eller C-plåt.

På Postmuseums hemsida finns flera äldre fotografier av plåtmaterial som matriser (rättvända) och patriser (spegelvända) samt ett antal detaljbilder. Matriserna kan ses som förlagor medan patriserna var de man använde vid tryckningen. De upphöjda spegelvända delarna i patrisen avsatte tryckfärg i form av en rättvänd märkesbild.

20 öre

Valören användes fram till 1875 huvudsakligen i kombination med andra valörer på utrikes brev. När det nya UPU portot 20 öre infördes 1.7.1875 ökade upplagorna kraftigt.

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	8	26 000
Tand 13	1877 - 1886	6	182 000
Posthorn	1886 - 1890	4	174 561

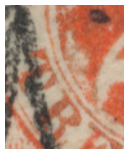
Det mest kända feltrycket på Ringtyp inträffade när en skadad märkesbild i en 20 öre-plåt ersattes med en från 30 öre. Valörcirkeln för 20 öre återmonterades, men texten "TRETTIO ÖRE" korrigerades inte. Varianten förekommer både med en "oskadad" och en "skadad" valörcirkel, där ett vitt fält syns vid foten av 2:an, sannolikt orsakat av lödningen på plåten.

20 på TRETTIO ÖRE
oskadad valörcirkel

oskadad
valörcirkel

skadad
valörcirkel

20 på TRETTIO ÖRE
skadad valörcirkel

Där kvartsplåtarna möttes uppstod som på övriga valörer normalt ett bredare avstånd mellan två märkesbilder jämfört med avståndet inom kvartsplåtarna. Längs kvartsplåtarnas ytterkanter sattes tunna metallremсор (regletter) för att stabilisera plåten. Dessa kunde ibland sticka upp och avsätta färg så att tunna färglinjer skapades. Mellan kvartsplåtarna kunde även bredare "T-formade" spisar placeras. Sådana är i dagsläget endast kända i 2 ex på Ringtyp, båda på 20 öre dubbeltryck.

Position 95 - 96
Bred mittspalt mellan 3:e och 4:e kvp

Bred spis respektive smal färglinje i vänster marginal
Båda på dubbeltryck 20 på 20 öre tandning 14

Blekorange
tand 14 nyans f

Leverans 6 omfattade 2800 ark tryckta med en ej ljusbeständig färgblandning som blev blekorange. De krävdes tillbaka i ett cirkulär daterat 9.10.1876. I slutet av november 1876 övertrycktes 1800 ark med ny färg, dubbeltrycket 20 på 20 öre tandning 14 (Facit-Nr 23).

Dubbeltryck
20 på 20 öre

24 öre

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	9	35 000
Tand 13	1877 - 1884	11	41 000
Påtryck	1889	3	2 044

Plåt	Använd År	Tand 14	Tand 13
1	1872 - 1877	a-i	a
2	1878 - 1884		b - k

Eftersom det inrikes brevportot i 2:a viktclassen sänktes 1.1.1885 till 20 öre fullgjordes sista leveransen av 24 öre 17.12.1884. En del av restupplagan övertrycktes 1889 med ny valör 10 öre. Två plåtar användes. Den första bestod av två plåthalvor medan den andra bestod av fyra kvartsplåtar där spår av skruvar kan ses. Även många färglinjer ses utmed märkenas kanter.

Skruvavskav nedre vänster hörn position 10 i plåt 2

Plåt 2 kan studeras genom ark med påtryck. Merparten av plåtfelen ses utmed märkesbildens kanter eller som färglinjer i marginalerna. Dessa döljs inte av påtrycken.

pos 10 plåt 2

pos 97 plåt 2

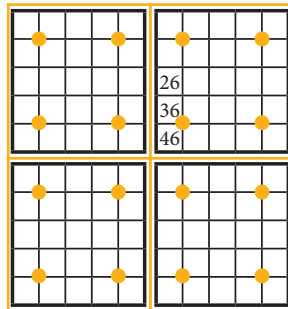

Position 96 - 97 i plåt 2 pos 97 är det tydligaste på valören

Position 26 - 36 - 46 i plåt 2 färglinje och skruvavskav

Färglinjerna ses längs kvartsplåtarnas ytterkanter, där regletter (tunna metallremsor) användes för att stabilisera plåten. De är oftast svaga och ses sällsynt i högra marginalen på märken. När de ses i vänstra marginalen kommer de oftast från plåtens mitt och linjen är då ofta "krokig". Linjer i märkenas övre marginal kan normalt placeras i arkets översta vågräta rad och linjen är då rakare men ofta med en "böj" i slutet.

Skruvarna och regletternas placering i plåt 2 för 24 öre.

Citrongula, grönaktigt gula, nyanser finns både på tandning 14 och 13.

Citrongul tandning 14 nyans i

30 öre

Valören användes oftast på inrikes och utrikes rekbrev. Portot i 1:a vk inrikes samt till Norge och Danmark var 30 öre 1.1.1871 - 31.3.1885. Totalt användes 8 tryckplåtar för valören. Fr.o.m. den andra plåten, ca 1875, användes

alltid 4 kvartsplåtar som skruvades fast i en träplatta. Flera av de välkända plåtfelen med vita fläckar i valörcirkeln är från omkring år 1881 inkl. "80 öre". Parets **breda mittspalt** placeras "80 öre" i den **5:e vågräta raden** i plåten, kvartsplåt 1 eller 2. **Avsaknaden av skruvavskav på positionerna kring "80 öre" pekar mot position 43 eller 48.**

Den sista plåten (plåt 8) togs i bruk under tandning 13 perioden och användes sedan fram till den sista tryckningen 21.5.1891.

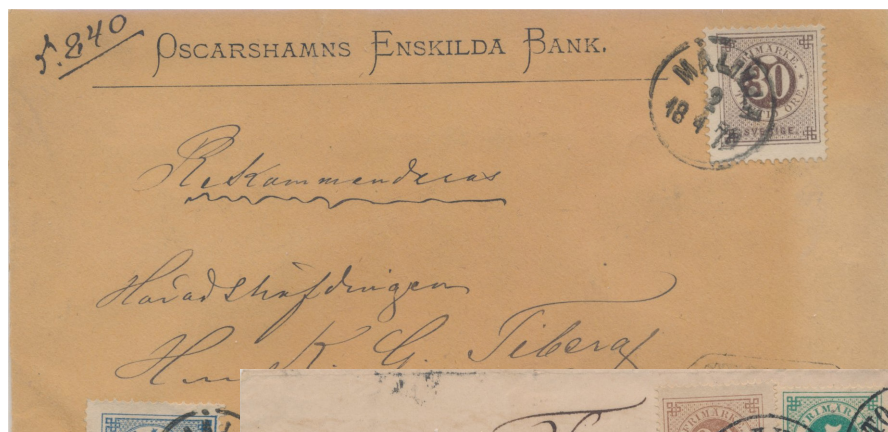
Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	13	67 000
Tand 13	1877 - 1886	11	168 000
Posthorn	1886 - 1891	6	99 430

Inbuktad ram
och skruvavskav, position 5, plåt 8

"80 öre"
Par från två kvartsplåtar i plåt 5

Den vita fläck-
en över 30 är
ett välkänt
plåtfel, dock
med okänd
position i plåt
4 eller 5.
Här på ett in-
rikes rekbrev i
2:a viktlassen
30+12 öre.

41 öre för 1:a vk till Italien
via Tyskland 1.4.1869 -
30.9.1873, frankerat med
30 öre nyans c samt 5 öre
nyans c och 6 öre nyans
b, alla tandning 14. Röd
notering "3" för Tysklands
del i Sgr (= 27 öre) och
blå "wf 1½" för Weiter-
franko. Svart PD för betalt
porto. STOCKHOLM NORR
4.4.1873 och på baksidan
KIEL-HAMBURG 7/4 samt
ROMA 10 April

50 öre

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	8	18 00
Tand 13	1877 - 1886	8	42 000
Posthorn	1886 - 1891	5	25 378

Plåt	Använd År	Tand 14	Tand 13	Posthorn
1	1872 - 1874	a-d		
2A	1874 - 1884	e - h	a - g	
2B	1885		h	
2A	1886 - 1891			a - e

Från 1874 och fram till den sista tryckningen

19.5.1891 användes plåt 2. Men under 1885 (tand 13 h-nyansen) hade kvartsplåt 1 och 3 bytt plats. Detta bevisar att kvartsplåtarna ibland skruvades av för noggrann rengöring. Förutom nya positioner för hälften av märkena så uppstod i plåt 2B en smal i stället för bred vågrät mittspalt.

Kvartsplåt 1	Kvartsplåt 2
Kvartsplåt 3	Kvartsplåt 4

Plåt 2A

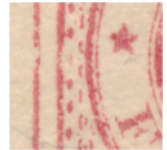
Kvartsplåt 3	Kvartsplåt 2
Kvartsplåt 1	Kvartsplåt 4

Plåt 2B

Exempelvis blir pos 4 i plåt 2A till pos 54 i plåt 2B

position 4 i plåt 2A
posthorn nyans e

position 51
plåt 2B
svagt rambrott

position 54
plåt 2B
rambrott

position 62
plåt 2B
böjd ramlinje

Position 41-44 , 51-54, 61-64, 71-74 i plåt 2B. Översta vågräta raden från 1:a kvk, de andra från 3:e kvk. Smal mittspalt mellan kvartskartorna på 4 mm, istället för normal ca 4,4 mm

1 riksdaler

Högsta valören användes för höga porton, huvudsakligen på assbrev och paket. Den ersattes av 1 krona valören 1878, men var därefter giltig som 1 krona fram till år 1910.

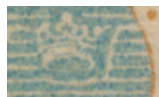
Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 14	1872 - 1877	3	5 905
Tand 13	1877	1	950

1 riksdaler typ I

retuscherad plåt
typ I

retuscherad plåt
typ II

Typ I beskrivs i litteratur som "oretuscherade kronor" men korrekt beskrivning är **ej retuscherad plåt**. Det blå fältet till höger om de tre kronorna retuscherades bort så att de skulle framträda tydligare. **Även hela den kraftiga högra konturen på den blå cirkeln retuscherades bort**. Den vänstra kraftiga konturen (omramningen) fick vara kvar. Under kronorna gjordes ingen retuschering av de blå fält som syns på många positioner även för typ II.

För de två färgade valörerna användes en plåt för varje färg, för alla andra valörer användes en plåt. Det blå mittpartiet är tryckt med samma plåt som senare även användes till alla tryckningar av 1 krona. Det bruna rampartiet innehöll texten "EN RIKSDALER" för vilket en plåt framställdes som användes till alla tryckningar.

Plåten för mittpartiet i blå färg bestod av 25 stycken 4-block. Här finns 4 grundtyper (GT). För att jämka de båda plåtarna sågades man vågrätt itu fem av de blå 4-blocken. Dessa delar placerades så att **grundtyperna för mittpartiet är oregelbundna i den 3:e och 8:e vågräta raden**.

pos 1	2	3	4	5	6	7	8	9	pos 10
GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 1	GT 2
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
GT 3	GT 4	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2	GT 1	GT 2
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4	GT 3	GT 4

Grundtypernas placering i tryckplåten.
De itusågade 4-blocken för det blå mittpartiet placerades som par i 3:e och 8:e vågräta raderna.

Position 22-23 - 32-33
pos 23 med vitt streck vid vänstra kronan. Tandning 14 nyans c

1 krona

Valören ersatte 1 riksdaler år 1878 och ersattes i sin tur av 1 krona Oscar II först år 1900. Sista leveransen överlämnades av Bagges tryckeri till frimärksförrådet 4.7.1899.

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Tand 13	1878 - 1886	7	11 000
Posthorn	1886 - 1899	4	24 749

Normalprov
nyans b

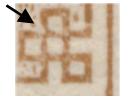
Så kallade "normalprov" finns av samtliga valörer "tandning 13" förutom 1 riksdaler. Tre ark (300 märken) överlämnades i samband med leveranser under 1879. Valören 1 krona överlämnades 25.4.1879.

För "tandning 14" finns inga normalprover. På posthorn papper finns valörerna 2 öre där 3 ark överlämnades 7.7.1891 och 1 krona där inga uppgifter har hittats.

Normalprov (lösa märken) eller normalark (100-ark) var referensark som Postverket begärde av Bagges tryckeri. De är identiska med de vanliga kurserande märkena i respektive tryckleverans fränsett att de är otandade.

Det blå mittpartiet är tryckt med samma plåt som för 1 riksdaler och den användes till alla tryckningar. Fem 4-block för mittpartiet hade **sågats itu redan för 1 riksdaler**. De itu sågade delarna var placerade så att **grundtyperna för mittpartiet är oregelbundna i den 3:e och 8:e vågräta raden**. Samma plåttfel finns alltså på både 1 riksdaler och 1 krona. Position 12 är ett undantag där en skada uppstår under 1 krona perioden.

Det bruna rampartiet innehöll texten "EN KRONA" för vilket en plåt framställdes som användes till alla tryckningar. På denna plåt går det även att urskilja 10 stycken grundtyper (GT).

GT 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Pos 12

Pos 60

Vitt streck i mittpartiet
Position 64
Tandning 13 nyans g

Grundtypernas placering i tryckplåten, blå och bruna.

De itusågade 4-blocken för det blå mittpartiet placerades som par i 3:e och 8:e vågräta raderna.

Påtryck 10 på 12 och 24 öre

Efter portosänkningen 1885 fanns inte längre något direkt behov av vare sig 12 eller 24 öre valörer. En del av restupplagan övertrycktes med ny valör 10 öre första oktober 1889.

Utgåva	Tryckt år	Nyanser	Antal ark
Blå	1.10.1889	2	19 570
Orange	1.10.1889	3	2 044

Benämningen "provisorier" kan diskuteras eftersom detta normalt syftar på en tillfällig lösning för en ny valör innan det nya frimärket är producerat. Korrekta provisorier är t.ex. Medaljong 7, 12 och 27 öre påtrycken som framställdes innan de nya ordinarie märkena var klara.

Alla grundmärken är tryckta med samma plåt där plåtfel utmed ramlinjerna går att urskilja. Även flera av matristyperna (MT) på de blå märkena är synliga.

Påtrycksvarianter i form av ej konstanta defekter i påtrycket och färgkulor förekommer på båda valörerna. Ett privat påtryck i rött finns på blå märken.

Position 99
rambrott övre ramlinjen

Position 90
Rambrott och prick

Defekt påtryck
Grundmärket matristyp (MT) 7

10 Öre.
Privat påtryck

Defekt påtryck
(T) IO ÖRE

Samtliga plåtfel på 24 öre grundmärkena är från plåt 2 där ett flertal positioner har plåtfel. En av de tydligaste är position 87 med tre plåtfel. Påtrycksvarianterna "färgkula i ringen" är tillfälliga fel i plåten för övertrycken, vilket visas på position 87 nedan.

skruvav-
skav →

Pos 87 utan färgkula i ringen
nyans a

skruvav-
skav →

Pos 87 med färgkula i ringen
nyans a

Litteratur om Ringtyp

Ringtyp har alltid varit och är fortfarande en av de populäraste utgåvorna i svensk filateli. Men publiceringen av artiklar och skrifter om utgåvorna har varit ytterst blygsam. Största anledningen till detta är troligen att utgåvorna huvudsakligen samlats i nyanser. Ett ämne som ursprungligen var omöjligt att visa och även med dagens tryckteknik mycket svårt. Därav är innehållet i denna lilla skrift huvudsakligen fokuserat på tryckplåtarna, ett ämne som tidigare delvis beskrivits av främst Ernst Fromén och Diether Pascher som även publicerade en handbok i ämnet år 2005 på CD-skiva. Peter Lorentzon har under 2000-talet beskrivit ett antal positioner för kända plåttfel i artiklar publicerade i Skillingtrycket, Filatelisten och Nordisk Filateli. 2023 gav GÖTA ut en bok som avbildar alla blad ur Åke Rietz fina utställningsexponat Ringtyp tandning 14 och 13. Frånsett själva frimärkenas beskrivning finns en del litteratur publicerad om försändelser frankerade med Ringtyp i samband med övriga emissioner. Till exempel Åke Rietz bok om svenska försändelser innan UPU och Staffan Ferdéns Census om svenska försändelser.

2023 publicerade vi en skrift om 2 öre Ringtyp, skriven av Staffan Bengtsson.

2025 publicerar vi en bok skriven av Staffan Bengtsson om stämplat och brev med Ringtyp.

Ytterligare titlar om Ringtyp är planerade att ges ut framöver.

2 öre Ringtyp, av Staffan Bengtsson

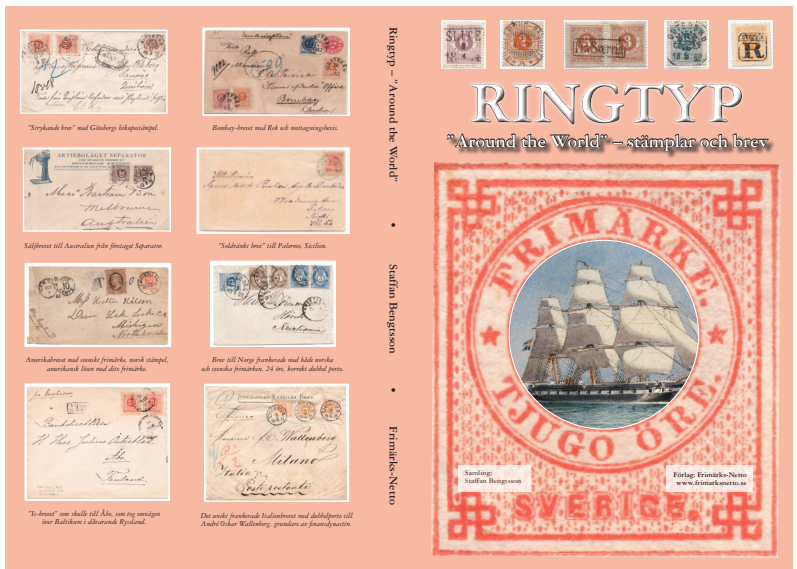
Följ med Staffan på en spännande resa ut i världen genom stämplat på Ringtyp och brev frankerade med Ringtyp.

104 sidor i A4 format i en inbunden pärm.

Pris 400kr

www.frimarksnetto.se

www.safealbum.se

Ringtyp "Around the World" - stämplat och brev, av Staffan Bengtsson

Upplagorna på posthorn papper

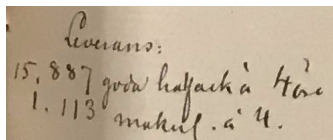
När Postverket behövde mer frimärken gav de en "Requisition å frimärken m.m." till Bagges tryckeri enligt bilden på motstående sida (bildkälla Sten Olsson). Requisitionen som visas här har upptill noteringen "Vanliga" eftersom samma användes för både tjänste och lösenmärken, vilka alltid är på egna rekvisitioner. Postverket fyllde i antalet halfark (ark med 100 märken) de önskade för varje valör. Helsaker beställdes på nedre delen av samma formulär.

Arken benämns "halfark" eftersom ett "helark" var de otryckta pappersark som användes med plats för 200 märken (två 100-ark). De tryckta märkena överlämnades i 100-ark.

Bagges tryckeri kvitterade mottagandet 17 februari 1886. Nere till vänster är det därefter noterat datum och antal fullgoda samt makulerade halfark som överlämnats till frimärksförrådet. Frimärksvalörerna som omfattas är 10 öre Oscar samt 20 och 30 öre Ringtyp vilka är de första som trycktes på posthorn papper. Dessutom beställdes "brefkort, enkla á 5 öre". Datumen går tyvärr inte att utläsa p.g.a. inbindningen i det tjocka bandet i arkivet. Men antalen levererade ark var: 20 öre 5737 goda och 263 makulerade samt 30 öre 5826 goda och 174 makulerade.

Nästa valör att tryckas på posthorn papper var 4 öre med 16000 halfark (1 600 000 märken) och leveransen bestod av 15887 goda samt 1113 makulerade halfark.

De exakta upplagorna samt första och sista tryckdatum för respektive valör på posthorn papper har beräknats efter rekvisitionerna i Postverkets arkiv.

Valör	Första	Sista	Antal lev	Antal ark	Facit antal
2 öre	04.07.1891	21.03.1892	3	19 570	20 000
3 öre	20.04.1887	26.11.1891	7	14 651	15 000
4 öre	27.04.1886	07.03.1892	30	234 364	232 000
5 öre	24.05.1886	14.11.1890	31	285 742	295 000
6 öre	07.08.1888	19.05.1891	4	8 569	8 569
20 öre	23.03.1886	27.09.1990	27	174 561	180 000
30 öre	23.03.1886	21.05.1891	19	99 430	104 000
50 öre	05.05.1886	19.05.1891	10	25 378	28 000
1 krona	29.12.1886	04.07.1899	15	24 749	25 000

Antalet leveranser är samma som antalet rekvisitioner eller reversaler. Delleveranser finns som t.ex. för den första av 2 öre som överlämnades vid tre tätt följda datum: 4, 6 och 7 juli 1891. Delleveranserna 1A, 1B och 1C.

Ett annat exempel är rekvisition nr 231 från 1890, i klartext nedan.

Rekvisitation 231 mottogs av Bagges tryckeri 1.4.1890 med 24000 ark 5 öre och 20000 ark 10 öre, Oscar II boktryck.

De färdiga arken med 5 öre överlämnades till frimärksförrådet vid fem datum:
16/5 3300 ark och 300 makulerade, 21/5 7200 ark och 900 mak, 24/5 6000 ark (inga mak),
27/5 5700 ark och 300 mak

1/6 överlämnades de sista 161 fullgoda arken samt 138 makulerade ark och 32 lösa märken med noteringen fattas 68 frim.

Upplagorna på posthorn papper

Vantiga

N° 128

Requisition å frimärken m. m.

För Kongl. Postverkets räkning requireras att fullt färdiga levereras inom den
s: nästkommande april

	halfark	frimärken	å	1	öre
	dito	dito	å	3	»
	dito	dito	å	4	»
	dito	dito	å	5	»
	dito	dito	å	6	»
20.000	dito	dito	å	10	»
6.000	dito	dito	å	20	»
-	dito	dito	å	24	»
6.000	dito	dito	å	30	»
-	dito	dito	å	50	»
-	dito	dito	å	1	krona

S:a 32.000 halfark

samt 200.000 stycken brefkort, enkla å 5 öre

	dito	dito	dito	å	10	»
	dito	dito	dito	å	15	»
	dito	dito	dubbla	å	6	»
	dito	frankokuert.				

100000 kost guden
49.000 - s
1.000 - d
300.000

Stockholm och Kongl. Generalpoststyrelsens Frimärkesförråd d. 17 Februari 1886.

Höfdestman

Requisitionen emottagen

Stockholm den 17 Februari 1886

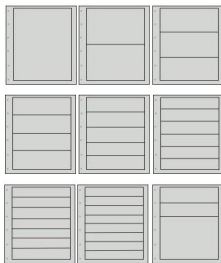
Jacob Bagge
Fulkynd!

Första rekvisitionen No 128 för Ringtyp tryckta på posthorn papper. 5737 ark 20 öre och 5826 ark 30 öre överlämnades 23.3.1886 på reversal 207 tillsammans med 18178 ark Oscar 10 öre boktryck. Övriga beställda ark blev makulatur.

Visirblad

Blad med svart kartong

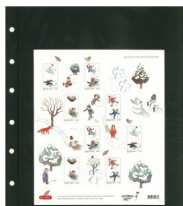

Finns med 1-8 fickor

Pärmar med 6 ringar

Blad helt i folie, dubbelsidiga svarta eller transparenta

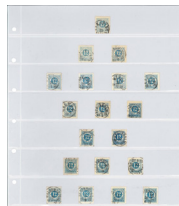
1 fack dubbelsidigt

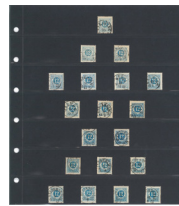
2 fack dubbelsidigt

3 fack transparent

7 fack transparent

7 fack transparent
med bakgrundsblad

Alla blad och pärmar i systemet finns på

www.safealbum.se och www.frimarksnetto.se eller ring 042-144982

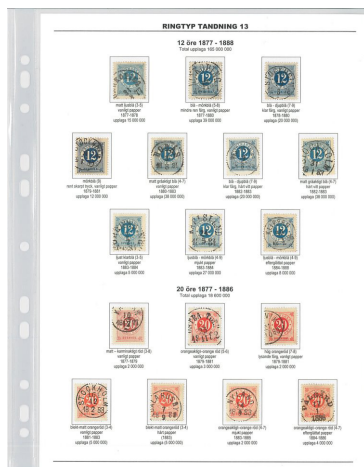
Klämfickor

dubbla - Klämfix
enkla - Hawid
med klar eller svart bakgrund

Skyddsfickor

för A4 blad
i tunnare PP-plast
universalstansning

styvare PVC-plast
stansning för fyra ringar

Frimärks-Netto / SAFE Album AB

Brusksgatan 30, 252 23 Helsingborg

Tel 042-14 49 82 info@frimarksnetto.se

www.frimarksnetto.se www.safealbum.se

